

Naturfaglige undersøkelser ved
Dypdalen ved Asak Miljøstein AS i Fet

kommune

Ole J. Lønnve

Ekstrakt

BioFokus ved Ole J. Lønnve har på oppdrag for Deponidrift AS foretatt en naturfaglig undersøkelse ved Dypdalen vest for Asak Miljøstein AS i Fet kommune i Akershus. I det aktuelle området er det planlagt et massedeponi og ny adkomstvei til Asak Miljøstein AS. Det ble konstatert at innenfor planområdet forekommer et parti med rik sump- og kildevegetasjon. Dette er avgrenset som naturtype, og gitt verdi som viktig (B) naturtype. Det er ikke gjort funn rødlistede arter i undersøkelsesområdet. Konsekvensene av tiltaket slik de er skissert er fra liten til stor negativ konsekvens for naturmiljøet.

Nøkkelord

Fet kommune
Massedeponi
Ny adkomstvei
Naturverdier
Naturtyper

Omslag

Orekjuka (*Inonotus radiatus*) på død gråor i Dypdalen.
Foto: Ole J. Lønnve

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-528-0

BioFokus-notat 2016-39

Tittel

Naturfaglige undersøkelser ved Dypdalen ved Asak Miljøstein AS i Fet kommune

Forfatter

Ole J. Lønnve

Dato

14. september 2016

Antall sider

10 sider + vedlegg

Refereres som

Lønnve, O. J. 2016. Naturfaglige undersøkelser ved Dypdalen ved Asak Miljøstein AS i Fet kommune. BioFokus-notat 2016-39. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver

Deponidrift AS

Tilgjengelighet

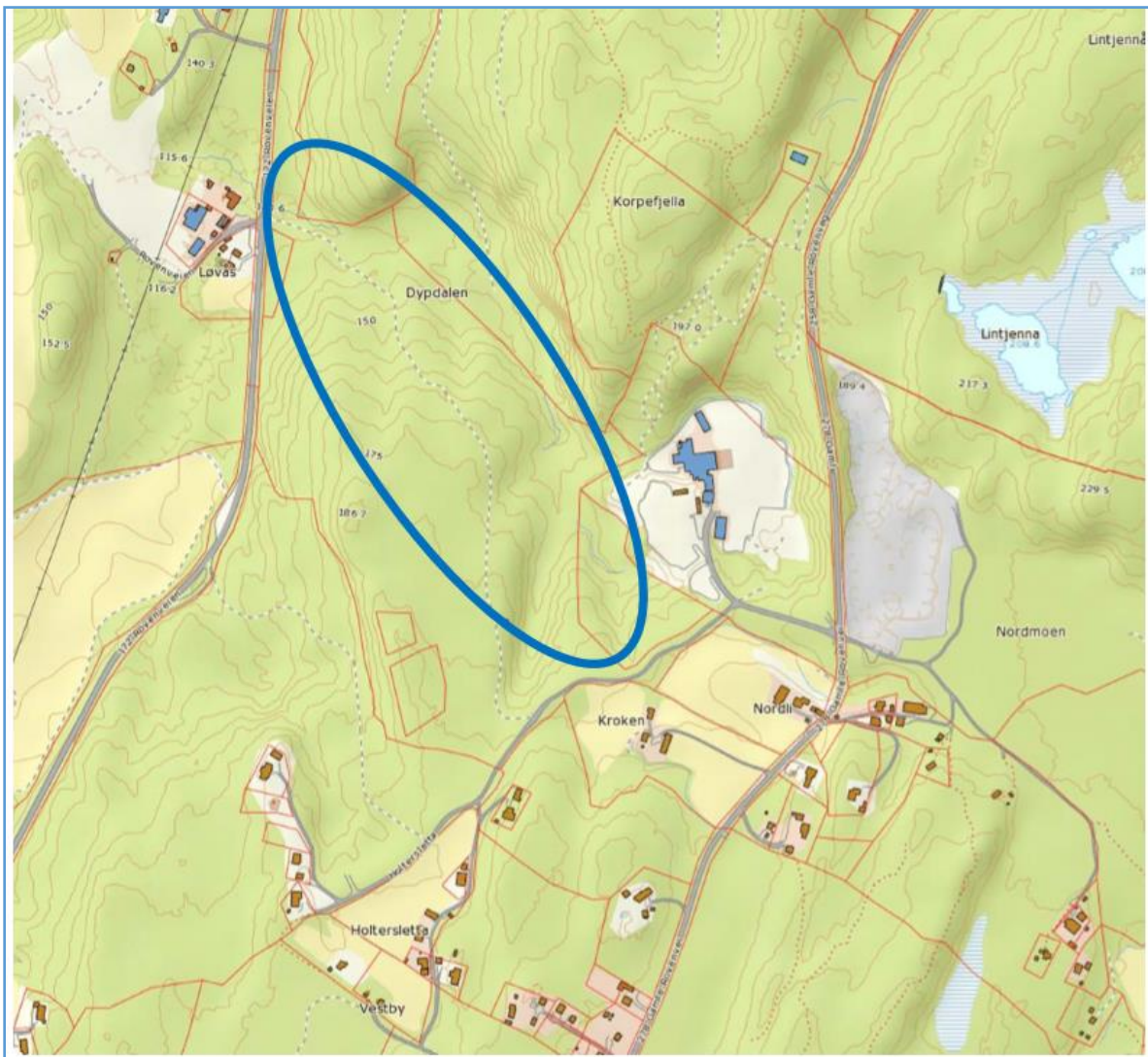
Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

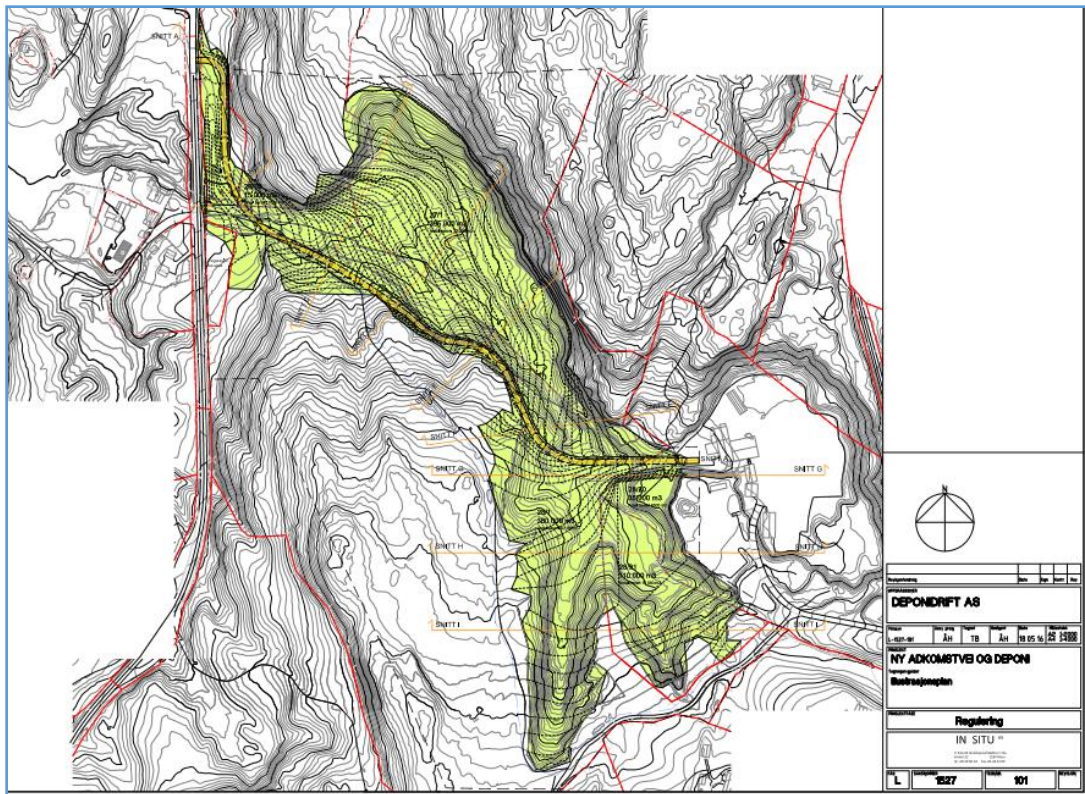
E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

BioFokus ved Ole J. Lønnve har på oppdrag for Deponidrift AS og Dag Rieber i Rieber prosjekt foretatt en naturfaglig undersøkelse ved Dypdalen vest for Asak Miljøstein AS i Fet kommune i Akershus (figur 1). I det aktuelle området er det planlagt et massedeponi og ny adkomstvei til Asak Miljøstein AS (figur 2). Det er utarbeidet et planprogram for prosjektet (Rieber Prosjekt AS 2016). I denne står det at det vil bli gjennomført en kartlegging av biologisk mangfold i planområdet, og det vil bli redegjort for konsekvenser av tiltaket på dyre- og plantelivet. Dette er bakgrunnen for denne undersøkelsen.

Figur 1. Figur (blå figur) som viser området vest for Asak Miljøstein AS og i Fet kommune hvor det er planlagt massedeponi og ny adkomstvei til Asak Miljøstein AS. Hentet fra Rieber Prosjekt AS.

Figur 2. Plankart som viser hvordan området er tenkt utnyttet. I det grønne området er det planlagt massedeponi. Ny adkomstvei er markert med gult. Hentet fra Rieber Prosjekt AS.

Metode

Ved kartlegging av området følges metodikken gitt i DN-håndbok 13, 2. utgave (Direktoratet for Naturforvaltning 2007), og retningslinjer gitt i utkast til nye faktaark for naturtyper (Miljødirektoratet 2014). Artskart (Artsdatabanken og GBIF-Norge 2016) ble sjekket for eventuelle tidligere funn av arter innenfor det undersøkte området. Eventuelle artsfunn fra undersøkelsen er tilgjengeliggjort for Artskart gjennom BioFokus ArtsfunnBase (BAB).

Det er viktig å understreke at denne undersøkelsen ble gjort forholdsvis sent på året. Dette påvirker hva man finner av arter. En undersøkelse på et annet tidspunkt ville sannsynligvis gitt andre artsfunn. Artsinventering har da heller ikke vært hovedprioriteten. Derimot skal det gi et godt innblikk i hvilke naturkvaliteter området innehar. Vurderingene som blir gjort er derfor, i tillegg til gjennomført feltarbeid, basert på kunnskap om arter og artsmangfold generelt og lokalt ut fra erfaringer og data som foreligger fra andre undersøkelser i regionen.

Rapporten følger ikke et strikt KU oppsett og er ment som et innspill til konsekvensutredningene slik planprogrammet skisserer.

Resultater

Generelt

Området der tiltaket er planlagt utgjøres av en skogkledd dalformasjon. En liten bekk drenerer fra sør mot nord gjennom dalen. Bekken kommer fra tre mindre tilførselsbekker (sig) øverst (øst) i planområdet. Disse har sitt utspring lenger opp, øst for gårdene Kroken og Nordli, men er delvis drenert langs jordene til disse gårdene. Den ene forgreiningen går i rør ved Asak Naturstein AS. Dypdalen avgrenses mot nord av en stedvis svært bratt bergrygg ved Korpjella. I nedkant av denne bergryggen mot bekken er det blokkmark. Helt i vest grenser planområdet mot Rovenveien (FV172). Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt (NGU 2016). Løsmassene utgjøres av et varierende lag av hav-, fjord og strandavsetninger i nedre partier, mens breavsetninger forekommer i de øvre partier av dalformasjonen (NGU 2016).

Gjennom området forekommer et par traktorveier, og det har vært drevet skogsdrift i området. Trolig har området også vært benyttet til beite i tidligere tider. Hogstflater og partier med tett plantet granskog forekommer innenfor planområdet.

Tidligere registreringer

Deler av Fet er forholdsvis godt kartlagt m.h.p. biologisk mangfold (se f.eks. Olsen og Reiso 2005, Bendiksen 2010, Lønnve og Blindheim 2014, Blindheim et al. 2014). Derimot er f.eks, skog vurdert som dårlig kartlagt i kommunen (Blindheim et al. 2014). I følge Naturbase (Miljødirektoratet 2016) er det ikke gjort naturtypeavgrensinger innenfor planområdet eller i nærheten av dette. Det er heller ikke vært gjort mye artskartlegging i dette området tidligere. I følge Artskart ble det i 2012 og 2015 gjort registreringer av gaupe (VU) innenfor planområdet. Det er også gjort funn av enkelte rødlistede insekter i sandtak rundt Asak Naturstein AS. Dette er derimot arter som er knyttet til sandområder, og vil således ikke forekomme i Dypdalen der det er planlagt deponi.

Undersøkelsen den 29. august 2016

Dypdalen kan ikke karakteriseres som en ravineformasjon som er gravd ut i marine sedimenter, men stedvis ligger noe dypere løsmasser igjen. Øvre deler ligger på dypere breelavsetninger, mens det kommer inn noe tykkere havavsetninger nordvest i områdets nedre del. Skogen består for det meste av drevet skog. Hogst og granplantasjer dekker betydelige arealer (figur 3). Det

finnes derimot enkelte rikere partier med lågurtvegetasjon (bl.a. blåveis) og partier med blandingsskog. Langs bekken forekommer dessuten noe gråor-heggeskog. Blandingsskogen og gråor-heggeskogen er derimot for dårlig utviklet i seg selv til at de kan avgrenses som naturtyper. Lite kvalitet i dødved og generelt små dimensjoner på trærne tilsier ikke vesentlige biologiske verdier. Den bratte bergveggen opp mot Korpefjellet kan derimot ha en funksjon som hekkeplass for fuglearter som hekker i denne typen formasjoner. Fiskeørn kan potensielt hekke i egnede furutrær rundt Korpefjellet. Det er imidlertid ikke kjent om disse fuglene hekker eller har hekket i tilknytning til denne bergveggen eller i området ellers. Tidspunktet for denne undersøkelsen var for sent på året til å observere eventuell hekking. Bekken som drenerer gjennom dalen har liten vannføring, men kan nok vokse seg forholdsvis stor under flom. Den har neppe funksjon som gytebekk, og fisk ble heller ikke observert. Uten at dette er nøye undersøkt, antas det heller ikke at fisk (ørret) klarer å ta seg så langt opp fra Glomma.

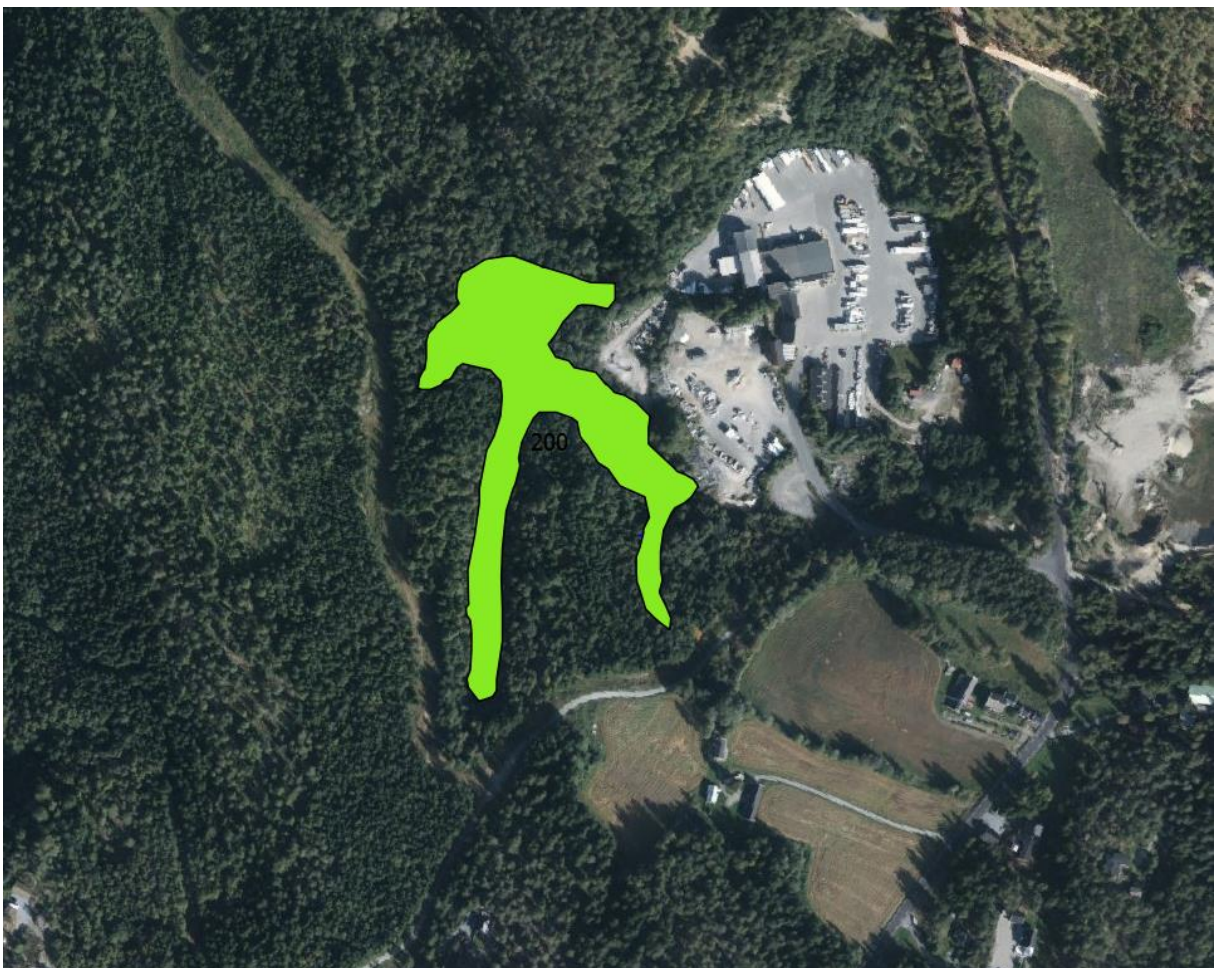
I de øverste delene langs bekken, og langs de to-tre bekkene/sigene som til sammen danner hovedbekken gjennom dalen, ble det konstatert et relativt smalt men sammenhengende parti med rik sump- og kildeskog (figur 4). Denne skogen henføres til utformingen boreal kildeskog. En større forekomst med signalarten skavgras forekommer i tilknytning til dette partiet og det er en del orekjuke på gråorgadd og læger. Karakterarter for denne skogtypen, som bekkeblom, skogsnelle, enghumleblom, hengeving, skogsivaks og springfrø ble også registrert. Trærne var derimot for det meste av små dimensjoner opp til 20cm i diameter. Grana var hogd ut og gråor, som det var mye av, var generelt ung og det var lite dødved, selv om enkelttrær av noe større dimensjoner forekommer. Kildeskogen grenser for det meste til tett yngre plantet granskog. Rikere sump- og kildeskoger har et stort mangfold av krevende planter som ellers er sjeldne i det Skandinaviske skogslandskapet, og de kan huse mange sjeldne insektarter. Skogtypen er dessuten en rødlistet naturtype, og oppført som sårbar (VU) i rødlista for naturtyper (Lindegaard & Hendriksen 2011). Dette partiet er derfor avgrenset som naturtype og verdsatt som viktig (B-verdi) (se vedlegg 1). Skogen er ikke negativt påvirket av drenering som ødelegger vannhusholdningen i området.

Andre forhold

Området har en viss funksjon for vilt. Spor etter både rådyr og elg ble observert den 29. august. Musvåk ble observert, og området vurderes til å ha funksjon som hekkeområde for en rekke spurvefugler. Spor etter hakkespetter ble registrert på enkelttrær. De fremmede og svartelistede artene kanadagullris og hagelupin ble registret langs traktorveien i nedre deler av området. Dette er arter som risikerer å kunne spre seg videre innover i området, først og fremst til lysåpne partier.

Figur 3. Tett plantet granskog i de nedre vestlige delene av planområdet. Foto: Ole J. Lønnve.

Figur 4. Naturtypelokalitet Dygdalen SØ (grønn figur).

Oppsummering/konklusjon

Planområdet innehar totalt sett ikke store naturverdier, men det finnes et parti med boreal kildeskog langs bekkene/sigene øverst i Dypdalen. Denne skogen er sterkt påvirket av hogst. Siden lokaliteten likevel har klare naturverdier og skogtypen er vurdert som sårbar (VU), er den avgrenset som naturtype med verdi som viktig (B). Truslene mot denne skogtypen er ifølge Fremstad og Moen (2001) og Lindegaard & Henriksen (2011) bl.a. utbygging, veibygging, treslagskifte og skogsdrift, samt drenering av grunnvannet som er opphavet til naturtypen.

Det ble ikke gjort funn av rødlistearter eller andre spesielt interessante artsforekomster under befaringen. Tidligere observasjoner av gaupe i området må tolkes som streifdyr. Gaupe kan dukke opp nærmest hvor som helst, og det er ingenting som tyder på at området har en spesielt viktig funksjon for denne arten.

Selv om vesentlige deler av planområdet ikke vurderes til å ha store nok kvaliteter til å bli avgrenset som naturtyper, er det viktig å understreke at også disse delene har verdi for biologisk mangfold. Blandingsskoger i lavlandet er generelt artsrike, og også viktige habitater for vilt, spesielt fugl. Hakkespetter forekommer i området, og det er sannsynlig at den forholdsvis krevende dvergspetten har tilhold her. I følge Artskart er dvergspett registrert flere steder i Fet, også forholdsvis nær planområdet. Også andre mer krevende fuglearter kan hekke i dette området.

I KU sammenheng vurderes alle arealer ut over den avgrensede naturtypelokaliteten å ha liten naturverdi. Det vil si samme verdi som øvrige naturarealer i regionen som er rimelig sammenlignbare. Naturtypelokaliteten vurderes å ha middels høy naturverdi. Omfanget av tiltaket slik det er planlagt foreløpig vil være stort og negativt for hele dalsystemet da gjennfyllingen vil være gjennomgripende for det meste av arealet. Konsekvensene av det planlagte tiltaket vil i følge konsekvensvifta i håndbok for konsekvensanalyser fra Vegdirektoratet (Håndbok V712) være små til middels store og negative for arealet utenfor naturtypelokaliteten. For naturtypelokaliteten hvor verdien er høyere og omfanget like stort vurderes konsekvensene å være middel-store og negative. Det er ikke registrert rødlistede arter i området og potensialet er vurdert som lavt for de fleste artsgrupper, men kan være noe høyere for fugl og noen insektgrupper, men ei heller for disse gruppene vurderes området å ha en særlig viktig funksjon. Konsekvensene av tiltaket for sjeldne og truede arter vurderes derfor som lite til middels negativt i hele området. Øvrige tema er ikke belyst.

For dalsystemet som helhet vurderes det å være få avbøtende tiltak som er mulig å gjennomføre. Veien som er planlagt inn til eksisterende industriområde vil tangere den kartlagte naturtypelokalitetens nordre del. Dersom verdiene

knyttet til denne lokaliteten skal spares må det planlegges oppfylling slik at dette området ikke berøres.

Referanser

Artsdatabanken og GBIF-Norge. 2016. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no>

Bendiksen, E. 2010. Naturverdier knyttet til vedboende sopp langs planlagt ny Garderveg (fylkesvei 279) i Fet (Akershus). NINA Rapport 582, 18. s.

Blindheim, T., Reiso, S. og Thylén, A. 2014. Kartleggingsstatus for viktige naturtyper i Oslo og Akershus. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvern avdelingen, rapportnummer 5/2014.

Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. DN-håndbok 13 + nye faktaark-utkast.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU vitenskapsmuseet Rapport Botanisk Serie 2001-4, 1-231.

Lønnve, O. og Blindheim, T. 2014. Kartlegging av naturkvaliteter ved Fetsund, Fet kommune, i forbindelse kommunedelplan for rv. 22; kryssing av Glomma. BioFokus-notat 2014-36.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.). 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet 2014. Faktaark om Rik sump- og kildeskog. Revidert versjon av november 2014.

Miljødirektoratet. 2016. Naturbase. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/>

Olsen, K. M. og Reiso, S. 2005. Viktige naturtyper og artsmangfold i ferskvann i Akershus. Siste Sjanse rapport 1501-0708.

Rieber Prosjekt AS. 2016. Planprogram. Detaljregulering med konsekvensvurderinger forny adkomstvei og massedeponi ved Asak i Fet kommune.

Statens vegvesen. 2012. Konsekvensanalyser, håndbok V712.

Vedlegg 1

Beskrivelse av lokalitet

Dygdalen SØ

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus v/Ole J. Lønnve den 29. august 2016 i forbindelse med detaljregulering og konsekvensutredning for ny adkomstvei og massedeponi ved Asak Naturstein AS i Fet kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør et parti i tilknytning til et par mindre dalganger sør-øst i Dygdalen. Dygdalen er en dalformasjon nord-øst i Fet kommune. Lokaliteten grenser mot annen skogsmark og Asak Naturstein AS. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis og migmatitt (NGU 2016). Løsmassene utgjøres vesentlig av breavsetninger (NGU 2016).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik sump- og kildeskog med utforming boreal kildeskog. Avgrensningen omfatter partier knyttet til 2-3 mindre bekker og sig. Gråor og gran er dominerende treslag innenfor avgrensningen. Noe bjørk inngår. I feltsjiktet finnes et større parti med skavgras. Skogsnelle og enghumbleblom forekommer gjennom store deler av avgrensningen. Mindre partier med bekkeblom og skogsivaks forekommer i øvre deler. Skogen er derimot ung, og må karakteriseres som «pinneskog». Få trær er av særlige store dimensjoner. Lite dødved forekommer, og dette elementet er nesten fraværende gjennom store deler av lokaliteten. Skogbunnen er våt med kildepreg og preget av markvann i bevegelse.

Artsmangfold: Foruten skavgras ble den forholdsvis svake signalarten orekjuke registrert på en gråorgadd. Ut over dette ble ingen interessante artsfunn gjort, men lokaliteten vurderes til å ha et noe potensial for krevende mosearter. Lokaliteten vurderes også til å ha noe potensial av interessante tovinger (Diptera) knyttet til fuktige miljøer.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er sterkt preget av hogst. Grana er tatt ut, og mye gråor og andre løvtrær har også vært hogd ut. Skogen som grenser mot lokaliteten utgjøres i stor grad av yngre plantet granskog. Lokaliteten er derimot ikke ødelagt av grøfting eller andre tekniske inngrep.

Fremmede arter: Ingen registrert, men fremmed- og svartelistearter som kanadagullris og hagelupin forekommer enkelte andre steder i Dygdalen. Disse artene kan potensielt spre seg inn i lokaliteten på sikt.

Del av helhetlig landskap: Rik sump- og kildeskog er lite kartlagt i Fet kommune.

Verdi

Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for rik sump- og kildeskog, november 2014. Boreale kildeskoger av denne typen er i h. t. Norsk rødliste for naturtyper (2011) vurdert til en noe truet (VU) naturtype. Lokaliteten skårer middels på størrelse, lavt på arts mangfold, middels til høyt på rødlistede naturtyper, middels på påvirkning, lavt på småskalavariasjon og middels på landskapsøkologi. Lokaliteten skårer dermed middels på fire parametere, deriblant rødlistede naturtyper og størrelse. Samlet sett vurderes lokaliteten derfor til en viktig (B) naturtype på bakgrunn av forekomst av en noe truet naturtype, samt retningslinjer til verdisetting gitt i nytt faktaark for rik sump- og kildeskog (november 2014).

Skjøtsel: Om naturverdiene skal bevares må lokaliteten få stå mest mulig i fred, og hogst, grøfting og andre tekniske inngrep må unngås. Dersom lokaliteten får stå urørt vil naturverdien øke ettersom tiden går.

Figur 1

Figur 2

Figur 3

Figur 4

Figur 1 og 2 viser partier med bekkesig fra lokaliteten. Figur 3 viser orekjuke på gråorgadd, mens figur 4 viser en forekomst av skavgras. Foto: Ole J. Lønnve.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>